

**1983/84:13**

**Fredagen den 21 oktober**

Kl. 09.00

Förhandlingarna leddes av förste vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 13 innevarande månad.

**2 § Svar på frågorna 1983/84:88 och 97 om aktualiserande av vissa frågor vid officiellt besök från Cuba**

**Anf. 1** Statsrådet INGVAR CARLSSON:

Fru talman! Börje Stensson har frågat mig om regeringen i sina samtal med Cubas vicepresident Rodriguez kommer att påtala de politiska fångarnas svåra situation i Cuba och kräva deras frisläppande samt om regeringen även kommer att ta upp till diskussion vikten av att de mänskliga rättigheterna respekteras.

Gunnel Liljegren har frågat utrikesministern om regeringen avser att genom överläggningar med vicepresident Rodriguez förbereda ett besök av Fidel Castro i Sverige samt om regeringen vid överläggningarna kommer att vädja om frisläppande av Cubas politiska fångar och andra kubaner som fängslats i strid med FN-konventionen om de mänskliga rättigheterna.

Gunnel Liljegrens fråga har överlämnats till mig.

Jag besvarar de båda frågorna i ett sammanhang.

Yttrandefrihet och åsiktsfrihet hör till de grundläggande mänskliga rättigheterna. Ingen skall behöva riskera förföljelse eller frihetsberövande för sina politiska åsikters skull. Förekomsten av politiska fångar utgör därför en kränkning av dessa rättigheter. Det är den svenska regeringens övertygelse att mänskliga rättigheter måste försvaras överallt och kränkningar brännmärkas var de än förekommer.

Denna vår uppfattning har vi också i olika sammanhang framfört till Cubas regering.

När frågorna om politiska fångar och deras allmänna situation liksom andra kränkningar av mänskliga rättigheter aktualiseras gör regeringen en bedömning i varje konkret fall av i vilka former och genom vilka kanaler de svenska synpunkterna bör framföras för att nå bästa effekt vad gäller

---

*Om aktualiserande  
av vissa frågor vid  
officiellt besök från  
Cuba*

respekten för de mänskliga fri- och rättigheterna.

En inbjudan till Fidel Castro att besöka Sverige framfördes av statsministern under dennes besök i Cuba år 1975. Denna inbjudan bekräftades av kabinetssekreteraren då han sammanträdde med den kubanske statschefen i februari i år. Någon tidpunkt för besöket har inte diskuterats.

**Anf. 2 BÖRJE STENSSON (fp):**

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret på min fråga, även om den fråga jag har ställt upptar besöket av vicepresidenten Carlos Rafael Rodriguez, vilket statsrådet Ingvar Carlsson inte har velat svara på.

Bakgrunden till min fråga är att jag som medlem i Kommittén för mänskliga rättigheter på Cuba, Valladareskommittén, får uppgifter om vad som kan hända mina medmänniskor på Cuba i de fall då de uttalar sig kritiskt om regimen där. Vi räknar med att det finns 12 000, ja kanske ända upp till 15 000, politiska fångar på Cuba. Många är dömda efter lagar som andas åsiktsförtryck. Regimen kan finna dig vara en presumtiv risk för landets säkerhet. Du kan dömas efter lagen om ideologisk avvikelse. Du kan bli dömd på grund av sympatier med eller medlemskap i religiös organisation. Vapenvägran kan vara skäl till fängelse. Du kan dömas för försök att resa ut från landet. Ja, listan över kränkningar av de mänskliga rättigheterna på Cuba är lång.

Det är angeläget, tycker vi, att – om det är riktigt som det antyds att Ingvar Carlsson skulle ha inbjudit vicepresidenten tillika vice regeringschefen på Cuba – denne blir ställd inför de frågor vi har. Statsrådet Ingvar Carlsson vill inte bekräfta att vicepresidenten har inbjudits. Jag frågar mig varför.

Vissa andra spektakulära inbjudningar som regeringen ställt sig bakom – jag tänker på inbjudan till PLO-ledaren Arafat, eller rättare sagt förre PLO-ledaren – har väl haft till syfte att stärka vederbörandes ställning som fraktionsledare. Anser statsrådet att den svenska regeringen behöver stödja Fidel Castros regim i dess maktutövning på Cuba? Med ledning av de redovisningar som jag på skilda sätt delgetts kan jag inte alls förstå att den maktutövning som Fidel Castros regim står för är värd den svenska regeringens stöd.

En av statsrådet Carlssons kolleger i regeringen – Gertrud Sigurdsen – besökte på inbjudan av hälsovårdsministern Cuba i september månad i år. I ett öppet brev till statsrådet Sigurdsen vädjade då vår kommittéordförande Eva Winther om att statsrådet vid besöket på Cuba skulle ta upp frågan om de politiska fångarna. Några av dessa namngavs. Vi har såvitt jag vet inte fått någon reaktion från statsrådet Gertrud Sigurdsen på denna vår vädjan. Möjligen kan det vara svårare att som gäst ta upp starkt kritiska synpunkter på värdlandets regim.

Nu väddar jag till statsrådet Ingvar Carlsson att aktualisera följande ifall vi får besök av en representant för Cubas regim.

På Cuba sitter just nu bl. a. fem personer, Ezequiel Diaz, José Luis Diaz, Carlos Garcia, Angel Martinez och Benito Garcia, i fängelse för att de försökt bilda en fri fackföreningsgrupp, en kubansk motsvarighet till

Solidaritet. De dömdes först till fängelsestraff, sedan i en ny rättegång till döden. När domaren och de fyra försvarsadvokaterna protesterade mot dödsdomarna sattes också de i fängelse. De sitter, såvitt jag vet, fortfarande i fängelse utan rättegång.

Jag vädjar nu till vice statsministern att vid samtal med representanter för den kubanska regeringen uttrycka den svenska regeringens oro för dessa fängslade människor och vädja om deras frisläppande.

**Anf. 3 GUNNEL LILJEGREN (m):**

Fru talman! Jag vill först tacka statsrådet Carlsson för svaren på mina frågor. De är litet för allmänt hållna för att jag skall vara riktigt nöjd. Jag skulle vilja föra ned diskussionen till ett mera konkret plan.

Det har rätt länge varit tyst om Castros planerade Sverigebesök, och man kunde kanske tänka sig att regeringen kommit på bättre tankar. Så är det nu alltså inte, även om tidpunkten för besöket inte är fastställd. DPA:s uppgift att först Rodriguez och därefter troligen Castro blir officiellt mottagna av den svenska regeringen stämmer alltså, och det är säkert av stort propagandavärde för Castros regim.

Vicepresidentens besök väcker troligen inte så stort uppseende i Sverige. Ändå har han den tvivelaktiga meriten att som minister ha tjänat såväl Batista som Castro.

Hur ser då den regim ut som den socialdemokratiska svenska regeringen umgås med på så vänskaplig fot?

Börje Stenon har nyss relaterat några exempel som borde ha inneburit en tankeställare för svenska socialdemokrater. Allt tyder på att fackliga rättigheter undertrycks på ett mer brutalt sätt på Cuba än i Polen. Det förekommer dödsstraff för politiska brott, och så sent som i oktober 1982 avrättades enligt en Amnestyrapport 29 människor i Combina del Este-fängelset anklagade för planerade politiska brott. Det var för resten endast genom ingripande från Amnesty International som de fem fackföreningsmännen fick sina dödsdomar förvandlade till fängelsestraff.

Berättigad avsky har också behandlingen av Cubas homosexuella väckt, och efter vad jag har erfarit kommer Riksförbundet för sexuellt likaberättigande att höra av sig i samband med Rodriguez besök. Jag hoppas att de har statsrådet Carlssons odelade stöd.

Kulturpersonligheter som kritiserar regimen betraktas som statens fiender. Författaren Valladares fick tillbringa 20 år av sitt liv i kubanskt fängelse, innan han med hjälp från Amnesty och en allt bredare internationell opinion frigavs. Nu sitter t. ex. den internationellt kände filmaren Nicolas Guillen fängslad, dömd till 10 års fängelse på, som jag ser det, oklara grunder. En av de mer kända kubanska författarna har under 17 års fängelsevistelse smugglat ut sin produktion bit för bit. Han var en av dem som Pennklubben vädjade för på "Fängslade författares dag" förra året. Men ideella initiativ behöver politikernas stöd, och statsrådet Carlsson har nästa vecka en unik chans att göra en insats för den kubanska kulturen.

Beträffande fackföreningsmännen vill jag också tillägga att det ligger en

*Om aktualiserande  
av vissa frågor vid  
officiellt besök från  
Cuba*

stor inkonsekvens i att uttala stöd för Solidaritet i Polen men inte för motsvarande rörelser på Cuba. Andra socialdemokratiska partier har uttryckt sin oro för den repressiva utvecklingen. Delar inte statsrådet Carlsson denna oro?

**Anf. 4** Statsrådet INGVAR CARLSSON:

Fru talman! För klarhetens skull vill jag först bekräfta att vicepresident Rodriguez besök kommer att äga rum i slutet av nästa vecka. Däremot finns inte någon tidpunkt fastlagd för ett eventuellt besök av Fidel Castro.

Jag skulle för det andra vilja säga att under överläggningar med vicepresident Rodriguez kommer en rad internationella frågor att beröras. Även det inrikespolitiska läget i Sverige och Cuba kan komma att beröras. Men jag kan givetvis inte här och nu exakt ange vilka frågor som jag kommer att ta upp vid mina samtal med en utländsk gäst.

Som jag sade i mitt svar gör regeringen en bedömning i varje konkret fall i vilka former och genom vilka kanaler de svenska synpunkterna beträffande respekten för mänskliga rättigheter bör framföras för att ge bästa effekt. Vår strävan är naturligtvis att agera på ett sådant sätt att de som vi menar är utsatta för ett förtryck får ett så effektivt och bra stöd av den svenska regeringen som möjligt. Jag tror att vi genom sådana insatser i det förflutna har visat att vi kan utnyttja den prestige som Sverige internationellt åtnjuter för att driva sådana här frågor.

För det tredje vill jag säga att vi har ett mycket intensivt internationellt besöksutbyte, och att det är en fördel att vi kommer till tals med företrädare för olika ståndpunkter och olika ideologier. Själv har jag bott i Förenta staterna ungefär ett år. Jag har många vänner där, och jag följer amerikanska tidningar och tidskrifter. Däremot har jag betydligt sämre kunskaper om Cuba, och detta är för mig ett bra tillfälle att öka och förbättra de kunskaperna.

**Anf. 5** BÖRJE STENSSON (fp):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet Ingvar Carlsson för det senaste inlägget här och den bekräftelse vi därmed har fått på att inbjudan har utgått till vicepresident Rodriguez och att han kommer att besöka Sverige någon gång nästa vecka. Det hade varit tacknämligt om det beskedet hade kunnat komma redan i det första inlägget från statsrådets sida.

Ett uppslag till samtalsämne kan vara att för den gästande vicepresidenten berätta om just den proposition som regeringen i går lämnade till riksdagen och som tar upp den europeiska konventionen om mänskliga rättigheter. I den nya skrivningen förbinder sig konventionsstaterna att avskaffa dödsstraffet. Det vi här fick höra av Gunnel Liljegren bekräftar att regimen på Cuba tillämpar dödsstraff. Ta gärna upp den frågan!

Jag vill ytterligare fråga statsrådet Ingvar Carlsson om det ändå inte är möjligt att vid dessa samtal ta upp just den speciella frågan om dessa fem människor som sitter fängslade på grund av att de försökt bilda en fri

fackförening. Det bör vara angeläget för statsrådet att söka få den frågan belyst.

Samtidigt frågar jag mig varför den svenska regeringen kan inbjuda representanter för Cubas regim, när vissa andra stater som har socialdemokratiska eller socialistiska regeringar inte anser sig vilja göra detta.

**Anf. 6 GUNNEL LILJEGREN (m):**

Fru talman! Det gläder mig att höra att statsrådet Carlsson kommer att ta upp frågan om mänskliga rättigheter med vice president Rodriguez. Tiden räcker i dag inte till för en exemplifiering, men jag står gärna till tjänst med ytterligare skriftligt underlag för konkreta diskussioner. Den författare som borde nämnas och som är Pennklubbens skyddsling heter Jorge Valls.

Det gläder mig också att statsrådet Carlsson respekterar vår kritik mot bakgrund av den politiska repressionen på Cuba. Det var inte länge sedan den spanske utrikesministern vid sin presskonferens i samband med besöket i Sverige förklarade att hans, också socialdemokratiska, regering såg mycket allvarligt på kränkningarna av de mänskliga rättigheterna på Cuba. Den spanska regeringen har inte heller tagit emot de kubanska regeringscheferna, fastän det borde ligga nära till hands med tanke på språkgemenskapen mellan de båda länderna.

Jag vill alltså vidhålla att detta är ett onödigt besök – eventuellt två onödiga besök, försiktigt uttryckt – men det kan ändå ge statsrådet Carlsson och hans regeringskolleger tillfälle att vidarebefordra vår vädjan om att politiska fångar, homosexuella och andra som fängslats i strid med FN:s konvention om mänskliga rättigheter får släppas fria.

**Anf. 7 Statsrådet INGVAR CARLSSON:**

Fru talman! Eftersom Börje Stensson hade ställt frågan om regeringen i sina samtal med vice president Rodriguez kommer att påtala de politiska fångarnas svåra situation i Cuba, utgick jag från att han var på det klara med att ett besök skulle äga rum. Jag har nu bekräftat att så skall ske i nästa vecka.

Jag vill gärna besvara också frågan om varför vi har kontakt med Cuba. Delvis är denna frågestund ett exempel på att det är bra att vi har det, eftersom det ju ger oss möjligheter att framföra synpunkter av det slag som har lämnats här.

Den socialdemokratiska regeringen och det socialdemokratiska partiet har i alla sammanhang ställt sig bakom en fri fackföreningsrörelse. Det kommer vi att göra också i framtiden. Vi menar att den är en av de viktigaste beståndsdelarna i ett demokratiskt samhälle och en av de viktigaste krafterna när det gäller att bryta väg för demokratin – det vet vi bl. a. från vårt eget land.

Fru talman! Jag vill avsluta med att ånyo betona att det är värdefullt att vi har ett differentierat besöksutbyte med representanter för olika politiska uppfattningar i världen.

**Nr 13**

Fredagen den  
21 oktober 1983

---

*Om aktualiserande  
av vissa frågor vid  
officiellt besök från  
Cuba*

Fredagen den  
21 oktober 1983

*Om aktualiserande  
av vissa frågor vid  
officiellt besök från  
Cuba*

**Anf. 8 BÖRJE STENSSON (fp):**

Fru talman! I slutet av november 1983 förväntar sig Kommittén för mänskliga rättigheter på Cuba, Valladareskommittén, att få ett besök av författaren Arenas, som har suttit i kubanskt fängelse. Kanske vi då kan få ett sammanträffande mellan statsrådet Ingvar Carlsson och denne författare och f. d. fånge i Cuba. Kan statsrådet i dag lova att han med kommittéledningens medverkan kommer att försöka ordna ett sådant sammanträffande?

**Anf. 9 GUNNEL LILJEGREN (m):**

Fru talman! Jag skulle vilja tillägga att det är skillnad på kontakt och kontakt. De vanliga diplomatiska vägarna är tillräckliga för att vi skall kunna ge uttryck för vår uppfattning när det gäller mänskliga fri- och rättigheter på samma sätt som de socialdemokratiska regeringarna i Venezuela, Portugal, Frankrike och Spanien gör det utan att för den skull gå till sådana ytterligheter som att "dubbelinbjuda" Cubas regeringschef och vice regeringschef till officiellt svenskt besök.

**Anf. 10 Statsrådet INGVAR CARLSSON:**

Fru talman! Jag delar inte uppfattningen att de vanliga diplomatiska kanalerna är tillräckliga för att upprätthålla den här typen av kontakter. Jag anser att kontakt också bör äga rum direkt mellan politiker.

Vi är nu som alltid intresserade av att möta människor från andra länder, även om de inte innehar officiella befattningar. Det gäller inte minst kulturpersonligheter. Om det i det aktuella fall som Börje Stensson nämnde är praktiskt möjligt att göra det kan jag inte svara på i dag, men i princip är vi positiva till att ta emot skilda representanter för ett land, givetvis också personer som har varit fängslade.

**Anf. 11 BÖRJE STENSSON (fp):**

Fru talman! Jag tar det sista yttrandet från statsrådet Ingvar Carlsson som ett löfte om att det skall bli ett sammanträffande, om det går att praktiskt ordna ett sådant. Jag ber att än en gång få tacka för svaret.

**Anf. 12 GUNNEL LILJEGREN (m):**

Fru talman! Statsrådet har i sina svar inte nämnt någonting om de homosexuellas situation på Cuba. Jag skulle gärna vilja ha en kommentar från statsrådet hur han ser på en uppvaktning hos Rodriguez från de sammanslutningar som tillvaratar de homosexuellas intressen i Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Föredrogs och hänvisades  
Proposition  
1983/84:31 till utrikesutskottet

4 § Föredrogs och hänvisades  
Motionerna  
1983/84:11 och 12 till socialutskottet  
1983/84:13 till skatteutskottet

5 § Anmäldes och bordlades  
Motionerna  
1983/84:14 av *Gerd Engman m. fl.*  
1983/84:15 av *Lars Werner m. fl.*  
Statsbidrag till barnomsorg och social hemhjälp (prop. 1983/84:9)

6 § Anmäldes och bordlades  
Socialutskottets betänkanden  
1983/84:1 Vissa socialtjänstfrågor  
1983/84:2 Preskription av disciplinpåföljd inom hälso- och sjukvården  
1983/84:3 Vissa abortfrågor

7 § Kammaren åtskildes kl. 09.21.

In fidem

BENGT TÖRNELL

*/Solveig Gemert*

**Nr 13**

Fredagen den  
21 oktober 1983

---

*Om aktualiserande  
av vissa frågor vid  
officiellt besök från  
Cuba*